

Konsekvensvurdering af ændrede bestemmelser for færdsel på Arresøs beskyttede arter og naturtyper

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 7. februar 2013
Rev. 24. april 2013

Karsten Laursen

Institut for Bioscience

Rekvirent:
Naturstyrelsen
Antal sider: 15

Faglig kommentering:
Thomas Eske Holm, Institut for Bioscience
Kvalitetssikring, centret:
Jesper R. Fredshavn

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Tel.: +45 8715 0000
E-mail: dce@au.dk
<http://dce.au.dk>

Indhold

1	Baggrund	3
2	Udpegningsgrundlag	4
3	Forslag til ændret beskyttelse	6
4	Konsekvensvurdering	8
4.1	Beskyttede arter i henhold til fuglebeskyttelsesdirektivet	8
4.2	Beskyttede naturtyper og arter i henhold til habitatdirektivet	11
5	Bestemmelse vedr. jagt	13
6	Referencer	14

1 Baggrund

Naturstyrelsen har udarbejdet et udkast til nye færdselsregler for de stats-ejede dele af Arresø, som er beskrevet i 'Bekendtgørelse om regler for færdsel m.v. på Arresø'. Den nye bekendtgørelse, skal erstatte den eksisterende bekendtgørelse fra den 12. maj 1989 'Regler for færdsel m.v. på Arresø'.

Den eksisterende bekendtgørelse har til formål 'at sikre ro og orden på Arresø, at værne om dyre- og plantelivet på og ved søen og at sikre den mest hensigtsmæssige udnyttelse af søen og de tilstødende offentlige tilgængelige arealers funktion som fritidsområde'.

Baggrunden for at ændre den eksisterende bekendtgørelse er, at den er forældet af flere årsager. Dels er den tidligere brug af Arresø som øvelsesområde for Forsvaret ophørt, og dels er området udpeget som et Natura 2000-område.

Søværnets Grundskole brugte tidligere Arresø til øvelsesområde hvilket medførte en stor aktivitet. Ansatte ved Søværnets Grundskole tog deres speedbådcertifikat på Arresø, hvilket medførte aktivitet døgnet rundt bl.a. med træning i overlevelse i redningsflåder og bjærgning af nødstedte med båd og helikopter. Det er anslået at aktiviteterne omfattede 3.000 timers årlig motorsejlsads fordelt over hele døgnet og gennem hele året, dog mest i sommerhalvåret. Disse aktiviteter ophørte i 2007.

Arresø er udpeget som Natura 2000-område nr. 134 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose, som medfører beskyttelse af særlig truede naturtyper og dyrearter, samt at færdselsbestemmelser skal udformes, så de tager tilstrækkelig hensyn til bevaring af de pågældende naturtyper og dyrearter.

Det nye udkast til bekendtgørelse for Arresø har til formål 'at beskytte naturværdierne i og omkring Arresø, at sikre en rekreativ benyttelse af Arresø og dens bredarealer, der giver borgerne gode muligheder for at sikre et aktivt friluftsliv i harmoni med hinanden, floraen og faunaen, og at sikre de landskabelige værdier på og omkring Arresø.'

Efter anmodning fra Naturstyrelsen til DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet, giver dette notat en kortfattet konsekvensvurdering af mulige negative påvirkninger af de arter og naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 134 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose. Det påpeges, at der især ønskes bemærkninger til de fuglearter, der er opført på udpegningsgrundlaget, samt eventuel supplerende af miljøvurderingen.

Det skal nævnes at Natura 2000-område nr. 134 er identisk med EF-habitatområde nr. 118 og EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 106.

Konsekvensvurderingen bygger på eksisterende viden om fuglenes forekomst i området baseret på oplysninger indsamlet i forbindelse med det landsdækkende overvågningsprogram NOVANA samt fra oplysninger i DOFbasen (www.dofbasen.dk), som er baseret på frivillige ornitologers indtastning af et stort antal fugleobservationer. Desuden er der hentet oplysninger fra Naturbasen (www.fugleognatur.dk), der ligeledes består af frivillige observatørers indberetninger.

2 Udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside.

For EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 106 omfatter det 3 ynglefuglearter (Y) og 3 trækfuglearter (T og Tn).

Fuglebeskyttelsesområde nr. 106 Arresø			
Arter	Ynglefugle	Trækfugle*	Kode
Rørdrum	Y		F1
Havørn		Tn	F2
Rørhøg	Y		F1
Fiskeørn		Tn	F2
Isfugl	Y		F3
Stor skallesluger		T	F4

* T er talrige og Tn fåtallige arter.

F-koderne refererer til begrundelsen for udpegningen af området for fuglearter i henhold til Naturstyrelsens hjemmeside og omfatter:

- F1: Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I og yngler regelmæssigt i området i væsentligt antal, dvs. med 1 % eller mere af den nationale bestand.
- F2: Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I og har i en del af artens livscyklus en væsentlig forekomst i området, dvs. for talrige arter (T) skal arten være regelmæssigt tilbagevendende og forekomme i internationalt betydende antal, og for mere fåtallige arter (Tn), hvor området i Danmark er væsentligt for at bevare arten i det geografiske sø- og landområde, skal arten forekomme med 1 % eller mere af den nationale bestand.
- F3: Arten har en relativ lille, men dog væsentlig forekomst i området, fordi forekomsten bidrager væsentligt til den samlede opretholdelse af bestanden af spredt forekommende arter, som f.eks. Natravn og Rødrygget Tornskade.
- F4: Arten er regelmæssigt tilbagevendende og forekommer i internationalt betydende antal, dvs. at den i området forekommer med 1 % eller mere af den samlede bestand inden for trækvejen af fuglearten.

For EF-habitatområde nr. 118 omfatter udpegningen 4 arter og 15 naturtyper.

Habitatområde nr. 118: Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose

Naturtypenr.	Betegnelse
3130	Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden
3140	Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
3160	Brunvandede søer og vandhuller
3260	Vandløb med vandplanter
6210	Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund* (*vigtige orkidélokalteter)
6410	Tidvis våde enge på mager eller klakholdig bund, ofte med blåtop
6430	Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn
7140	Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand
7230	Rigkær
9110	Bøgeskov på morbund uden kristtorn
9130	Bøgeskov på muldbund
9160	Egeskov og blandet skov på mere eller mindre rig jordbund
91D0	*Skovbevoksede tørvemoser
91E0	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld
Artsnr.	Art
1014	Skæv vindelsnegl (<i>Vertigo angustior</i>)
1016	Sump vindelsnegl (<i>Vertigo moulinsiana</i>)
1042	Stor kærguldsmed (<i>Leucorrhina pectoralis</i>)
1166	Stor vandsalamander (<i>Triturus c. cristus</i>)

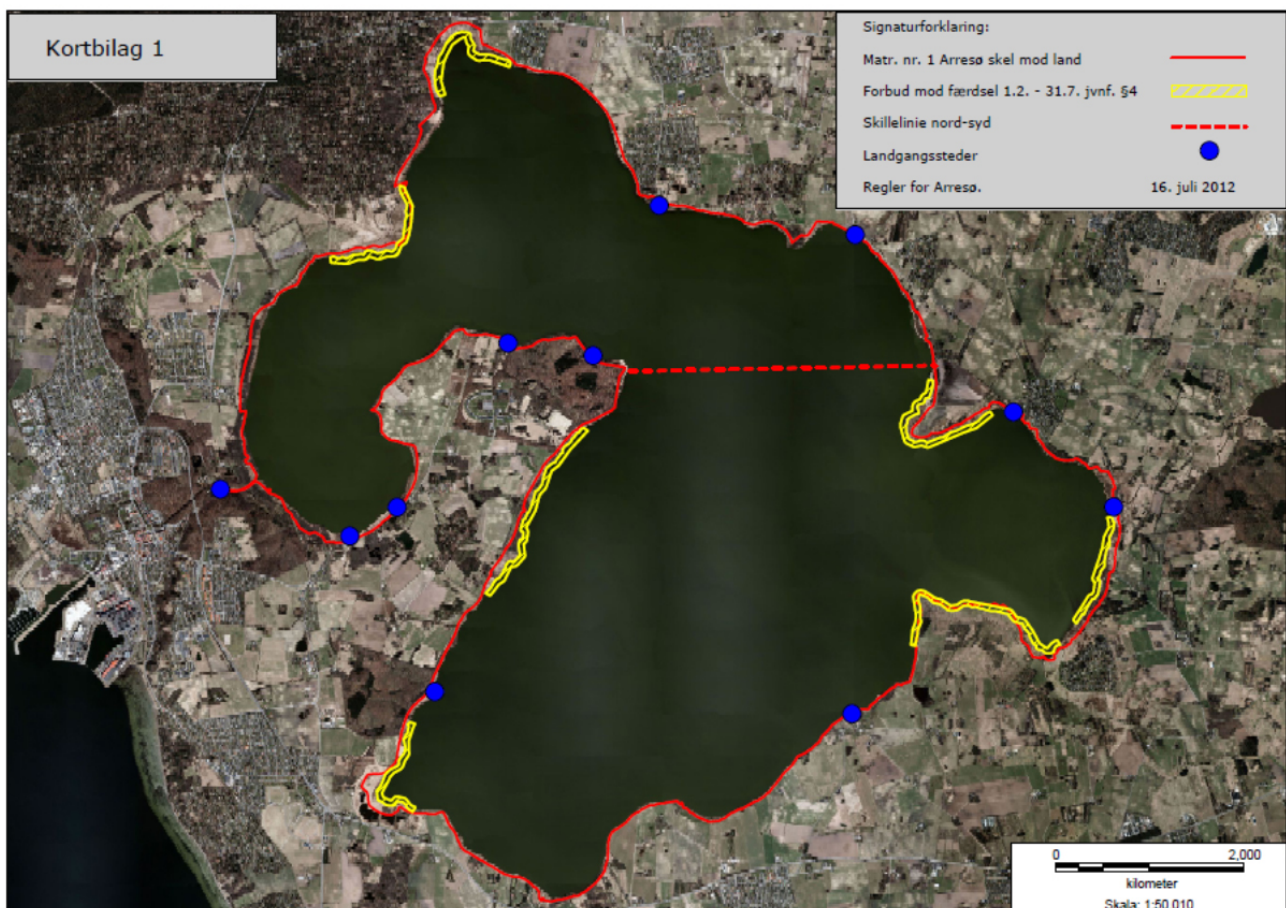
Ifølge planerne for Natura 2000-området skal de ifølge oplysninger fra Naturstyrelsen bl.a. sikre en hensigtsmæssig hydrologi for rigkær (7230), samt levesteder for skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl, stor vandsalamander, rørhøg og rørdrum. De lysåbne, terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, hvor der tages hensyn til rørskovens betydning som ynglested for rørdrum og rørhøg. Desuden sikres velegnede levesteder for ynglende rørdrum, rørhøg, samt rastende bestande af stor skallesluger og fiskeørn. Trækfuglearten, havørn og ynglefuglearten, isfugl er opført på udpegningslisten efter fredningsforslaget er udarbejdet, og Natura 2000-planen skal derfor også sikre velegnede levesteder for disse to arter.

3 Forslag til ændret beskyttelse

De forandringer i beskyttelsen af Arresø m.v., der introduceres i udkastet til den nye bekendtgørelse sammenholdt med den nuværende regulering af færdsel og sejlads omfatter bl.a. ændringer af færdsel, hvor sejlads i den ene halvdel af søen begrænses hele året, og rørskov beskyttes i fuglenes yngle-tid. Dertil kommer at Arresø ikke længere bruges som øvelsesområdet for forsvaret.

Nedenfor redegøres mere detaljeret for de vigtigste ændringer, hvor de gæl-dende bestemmelser nævnes først, og derefter forslag til nye regler:

1. Færdsel med kanoer og kajakker samt sejlads med windsurfere er ikke tilladt i perioden 1. marts- 1. juli.
I forslag til ny bekendtgørelse tillades windsurfing kun i den nordlige del af Arresø, se kortet.
2. Færdsel med motordrevne fartøjer er i almindelighed ikke tilladt, og for-beholdt offentlige myndigheder, fiskeriforpagtere, samt foreninger.
I forslag til ny bekendtgørelse forbydes ikke-erhvervsmæssig motorsej-lads i den sydlige del af Arresø i perioden 1. november – 15. marts.
3. Der var ingen bestemmelser om kitesurfing i de tidligere bestemmelser.
I forslag til den nye bekendtgørelse forbydes kitesurfing i Arresø.
4. Der var ingen regulering af afstanden til rørskov for fritidssejllads med motorbåd i de tidligere bestemmelser.
I forslag til den nye bekendtgørelse skal der holdes en afstand til kanten af rørskoven på mindst 50 meter i perioden 1. februar – 31. juli (se kortet). Dette gælder de største rørskove med en samlet længde på ca. 13 km.
5. I de tidligere bestemmelser var jagt forbudt på offentlige arealer i Arresø, bortset fra jagt- og vildtplejeforanstaltninger.
I forslag til den nye bekendtgørelse er der ingen bestemmelser om jagt.

Kortet er udarbejdet af Naturstyrelsen og vedlagt som bilag.

4 Konsekvensvurdering

Hovedvægten i konsekvensvurderingen vil blive lagt på yngle- og trækfuglearter, der er nævnt i udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet for Arresø, da bestemmelserne i forslag til en ny bekendtgørelse især er rettet mod disse arter.

Andre arter og naturtyper i udpegningsgrundlaget behandles summarisk.

4.1 Beskyttede arter i henhold til fuglebeskyttelsesdirektivet

4.1.1 Ynglefugle

Rørdrum

Rørdrum har på national plan en gunstig bevaringsstatus som ynglefugl, men på lokal plan er den ukendt (Pihl m.fl. 2006, Natura 2000-plan 2011). Den samlede bestand er vurderet til 250-300 ynglepar spredt over det meste af landet, men med hovedvægt i Sønderjylland og langs Limfjorden (Pihl m.fl. in press). Arten er meget påvirket af vinterklimaet, og efter isvintre kan antallet falde betydeligt. Arten yngler i store rørskove allerede fra begyndelsen af marts. Den foretrækker områder med gamle tagrør og vanddækket bund. Det sidste er medvirkende til at reducere risikoen for prædation af firbenede rovdyr (Grell 1998).

Som mulige trusler for arten anføres det, at den er følsom over for færdsel i yngleområdet i perioden 1. februar – 1. august (Søgaard m.fl. 2005).

Der er et stort antal registreringer af paukende rørdrum omkring Arresø, selvsagt især i yngletiden. Registreringerne viser at arten opholder sig i de fleste rørskove omkring søen.

Rørskove er under normale omstændigheder uvejsomme for de fleste mennesker og er derfor kun udsat for en beskeden færdsel fra landsiden, bortset fra personer med specielle naturinteresser. Fra søsiden er det derimod lettere at trænge ind i rørsken med mindre både, og derved forårsage forstyrrelse. Kølvand fra hurtige motorbåde kan forårsage oversvømmelse af reder, og tab af yngel (White m.fl. 2006).

Bestemmelsen i den nye bekendtgørelse, hvor færdsel ikke må finde sted indenfor en afstand på mindst 50 meter fra kanten af rørskovene i perioden 1. februar – 31. juli, samt en generel begrænsning af sejlads med motorbåd herunder forbud mod ikke-erhvervsmæssig sejlads med motorbåd i søens sydlige del i perioden 1. november – 15. marts, vil generelt formindske færdsel i artens yngletid, samt risiko for oversvømmelse af reder i den første fase af artens yngletid hvad angår den sydlige del af søen. Disse tiltag vil medvirke til at forbedre artens levevilkår i Arresø. Desuden bør det overvejes at begrænse motorbådens hastighed til maks. 5 knob i søens sydlige del i perioden 16. marts – 31. juli for at undgå oversvømmelse af reder i rørsken (Madsen m.fl. 1999).

Samlet vurderes det at forslaget til en ny bekendtgørelse ikke forringer bevaringsstatus for rørdrum i Arresø eller på nationalt niveau.

Rørhøg

Rørhøg har en gunstig national bevaringsstatus som ynglefugl, men lokalt er bevaringsstatus ukendt (Pihl m.fl. 2006, Natura-2000 plan 2011). Den yngler i åbne naturtyper med rørskov og moser, selv på små lokaliteter med nogle få hektar rørskov (Grell 1998). Arten søger føde over og langs kanterne af rørskove, moser, enge og agerland. Den er udbredt i hele landet med de største tætheder på øerne. Bestanden har været stigende gennem de senere år (Grell 1998).

Der er et stort antal observationer af rørhøg fra Arresø og tilstødende områder, som viser at arten forekommer året rundt, og at den sandsynligvis yngler med flere par. Arten er følsom over for forstyrrelse ved og i umiddelbar nærhed af reden i perioden 1. april – 1. august (Søgaard m.fl. 2005).

Undersøgelser af rørhøg i yngletiden viser, at de placerer reden i en vis afstand fra landsiden (7-52 m) og tilsvarende fra vandsiden (15-47 m), sandsynligvis for at formindske risikoen for gående prædatorer og oversvømmelse fra motorbåde (Ruddock & Whitfield 2007). Sammenligning af yngleresultater fra reder med og uden menneskelig forstyrrelse viser ingen påvirkning af ungernes overlevelse, men at deres ernæringstilstand er dårligere i reder med menneskelig forstyrrelse.

Den nye bekendtgørelse for færdsel i Arresø tillader ikke færdsel i en zone på 50 m ud for de vigtigste rørskove i perioden 1. februar-31. juli. Desuden bør det overvejes at begrænse motorbådens hastighed til maks. 5 knob i søens sydlige del i perioden 16. marts – 31. juli for at undgå oversvømmelse af reder i rørskoven (Madsen m.fl. 1999).

Samlet vurderes det at forslaget til en ny bekendtgørelse ikke forringer bevaringsstatus for rørhøg i Arresø.

Isfugl

Isfugl har en gunstig national bevaringsstatus som ynglefugl (Pihl m.fl. 2006). Arten er udbredt over hele landet, med flest ynglepar i Jylland. Den yngler ved fiskerige åer og søer, hvor reden graves ind i brinker og skrænter, undertiden i en vis afstand fra vand (Grell 1998). Udviklingen i bestanden er ukendt, men arten påvirkes af hårde vintre og antallet fluktuerer derfor. På ynglelokaliteten påvirkes isfugl af færdsel nær redestedet, hvilket menes at være årsagen til manglende ynglepar langs befærdede åer (Grell 1998). Det anbefales bl.a. derfor, at færdsel ikke bør forekomme i en radius af 200 m fra redestedet (Søgaard m.fl. 2005).

Der er kun få observationer af isfugl i Arresø, derimod ses den hyppigt i Arresø Kanal, hvor den ifølge oplysninger fra Naturstyrelsen yngler.

Det vurderes at isfugl ikke påvirkes negativt af forslaget til ny bekendtgørelse for Arresø, da arten kun i mindre grad opholder sig i Arresø, og da bekendtgørelsen ikke omfatter Arresø Kanal, hvor den yngler.

4.1.2 Trækfugl

Havørn

Havørn har på national plan en gunstig bevaringsstatus som ynglefugl, men der foreligger ingen vurdering af arten som trækfugl (Pihl m.fl. 2006). Arten træffes årligt over det meste af landet med stigende antal, over 6000 observa-

tioner blev registreret i 2010 i DOF basen (Christensen 2011). Desuden har arten genetableret sig som ynglefugl i landet i slutningen af 1990'erne med ynglesucces siden 1996. Siden er bestanden vokset, og i 2010 blev der i alt registreret 45 reder, flest i den østlige del af landet (Pedersen 2011). Arten foretrækker søer eller fjorde som helt eller delvist er omgivet af skov. De lokaliteter, hvor den slår sig ned, skal have et rigeligt fødeudbud af fisk eller vandfugle.

Havørn yngler ikke i Arresø, men i Nejede Vesterskov, 1-1,5 km øst for søen, hvor den har ynglet siden 2009 (Lykkebo 2011). Arten observeres over det meste af søen og foretrækker at raste i Lille Lyngby Mose (oplysninger fra Naturstyrelsen). Ved denne lokalitet vil der ifølge forslag til den nye bekendtgørelse etableres en 50 m zone i rørskoven ud mod søen med færdselsforbud i perioden 1. februar - 31. juli.

Havørn har en flugtafstand til mennesker på ca. 130-225 m, kortest til små både uden motor og længst til gående personer (Ruddock & Whitfield 2007). Da de træer havørnene i området ofte bruger til hvil og som udsigtspunkt, dels står inde i land og i nogen afstand fra søbredden, men også på en mindre strækning direkte ud til søen, vurderes sejlads med småbåde eller anden færdsel i visse tilfælde at kunne genere arten.

Samlet set bidrager det nye forslag til bekendtgørelse om færdselsregulering ved Arresø ikke til at forbedre Havørns levevilkår, da der ikke er taget specifikke hensyn til beskyttelse af arten. På den anden side vurderes forslaget til den nye bekendtgørelse ikke at have negative effekter på artens bevaringsstatus i Arresø.

Fiskeørn

Fiskeørn bevaringsstatus som ynglefugl er på nationale plan vurderet som usikker, og der foreligger ingen bevaringsstatus for Fiskeørn som trækfugl (Phil m.fl. 2006). På lokalt niveau er artens bevaringsstatus vurderet som usikker (Natura 2000-plan 2011) Arten træffes over det meste af landet, såvel langs kyster som inde i landet, og må anses som en almindelig art med omkring 2500 årlige registreringer i DOF basen (Novrup 2011b). Den yngler ved større, fiskerige søer omgivet af skov.

Fra Arresø foreligger der en del registreringer, ofte af enkelte fugle, men undertiden af 2-3 fugle samtidig. Arten træffes i hele træktiden og som oversomrende (oplyst af Naturstyrelsen). Arten bruger søen til fouragering, og raster i de tilstødende skovområder. Der er ikke kendskab til specielle krav til ynglelokalitet, eller om arten er særlig følsom for forstyrrelser på raste- og fødesøgningslokaliteter.

Bestemmelserne i den nye bekendtgørelse for færdsel i Arresø tager ikke specielle hensyn til arten. På den anden side kan den formindskede sejlads i søens sydlige del formentlig gavne den. Samlet vurderes det at forslag til den nye bekendtgørelse for færdsel ikke vil have en negativ effekt på fiskeørns bevaringsstatus i Arresø eller på nationalt niveau.

Stor skallesluger

Stor skallesluger har en gunstig bevaringsstatus som trækfugl i Danmark, men på lokalt niveau er artens bevaringsstatus ukendt (Pihl m.fl. 2006, Natura 2000-plan 2011). Den danske bestand af stor skallesluger yngler langs kyster i den sydlige del af landet på Als, Sydsjælland, Møn og Falster. I vin-

terhalvåret er arten almindelig i større søer, fjorde og laguner med et samlet antal på ca. 15.000 fugle for hele landet med de største forekomster i Tissø og Arresø (NOVANA-rapport, in press). Arten er jagtbar, men udbyttet er beskedent. Foruden jagt omkommer nogle fugle formentlig i fiskeredskaber.

I Arresø forekommer arten i vinterhalvåret regelmæssigt med antal på 2.000-3.000 fugle og lejlighedsvis op til 4.000 fugle. Ifølge oplysninger fra Naturstyrelsen ligger fuglene fortrinsvis i søens sydlige del. Det antages at arten er følsom over for menneskelig forstyrrelse, specielt sejlads. Men der foreligger ikke nogle konkrete undersøgelser, som bekræfter det. Andre større vandfuglearter har uden for yngletiden en flugtafstand i forhold til mennesker på 200-320 m, og denne afstand er afhængig af flokstørrelse, den pågældende arts kropstørrelse og om der drives jagt på arten (Laursen 2005, Laursen & Holm 2011). For dykænder er flugtafstanden i forhold til både angivet til at være 200-700 m (Kirby m.fl. 2004). Der foreligger kun få undersøgelser af effekter af sejlads på vandfugle, men i Store Kattinge Sø blev troldand undersøgt i forhold til lystfiskere. På dage med lystfiskeri blev troldændernes antal reduceret med 42 %. Fuglenes reaktion var meget afhængig af vindstyrke og retning. Kunne de ikke finde refugier med rolige vindforhold forlod de søen. Det tog to dage for troldænderne at nå op på samme antal, som før forstyrrelsen. Havde der været lystfiskere i to på hinanden følgende dage, tog det flere dage før antallet nåede op på samme niveau som før. I løbet af vinterperioden vænnede troldænderne sig ikke til forstyrrelsen (Madsen 2002). Desuden er det påvist, at rastende vandfugle holder en længere flugtafstand til hurtigt sejlede fartøjer som speedbåde og specielt til hurtigt sejlede fartøjer som hyppigt skifter kurs som windsurfere (og antagelig også kitesurfere) end det er tilfældet i forhold til langsomt sejlede fartøjer (Eskildsen 1984, Madsen 1998).

På trods af størrelsesforskellen mellem de to lokaliteter, menes resultaterne for troldænder at kunne overføres til Arresø og til stor skallesluger. Det medfører at den nye bekendtgørelse om færdsel på Arresø med store sandsynlighed betyder at forholdene for stor skallesluger vil blive forbedret, da sejlads med windsurfer foreslås forbudt i den sydlige del af søen og da omfanget af sejlads med motorbåde også reduceres her i perioden 1. november – 15. marts. Den nye bekendtgørelse vil set i forhold til de eksisterende regler forøge mulighederne for stor skallesluger at finde steder uden forstyrrelser fra småbåde. Eksempelvis vil der på dage med stor aktivitet af småbåde i søens nordlige del være mulighed for at stor skallesluger kan søge ned i den sydlige del af søen og finde refugier med lille eller ingen sejlaktivitet. Desuden vil der på grund af skovbevoksninger langs søbredden være områder med læ for de fremherskende vindretninger.

Samlet vurderes det, at de ændrede regler for færdsel i Arresø ikke vil have en negativ effekt på stor skalleslugers bevaringsstatus lokalt eller nationalt.

4.2 Beskyttede naturtyper og arter i henhold til habitatdirektivet

4.2.1 Beskyttede naturtyper i henhold til habitatdirektivet

For naturtyperne ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden; kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger; brunvandede søer og vandhuller; vandløb med vandplanter; overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund; tidvis våde enge på mager eller kalk-

holdig bund, ofte med blåtop; bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn; hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende i vand; rigkær; bøgeskov på morbund uden kristtorn, bøgeskov på muldbund; egeskov og blandskov på mere eller mindre rig jordbund; skovbevoksede tørvemoser; elle- og askeskove ved vandløb; og søer og væld vurderes det at de ændrede bestemmelser i den foreslåede bekendtgørelse ikke får nogen negativ konsekvens for naturtypernes fremtidige udbredelse og bevaringsstatus i området. Der er ikke indført nogen ændring af færdselsforholdene på den terrestriske del af Arresø område. Snarere er der indført en færdselsbegrænsning søværts rørskov på 50 m som kunne gavne udbredelsen af naturtypen næringsrige søer, vandhuller med flydeplanter eller store vandaks og elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld.

4.2.2 Beskyttede arter i henhold til habitatdirektivet

For arterne skæv vindelsnegl, sump vindelsnegl, stor kærguldsmed og stor vandsalamander vurderes det ikke at forslagene til en ny bekendtgørelse vil have en negativ indvirkning på arternes fremtidige udbredelse og bevaringsstatus i området. Dette skyldes at de foreslåede ændringer til færdsel ikke eller kun i ringe udstrækning omfatter disse arters levesteder.

5 Bestemmelse vedr. jagt

I de eksisterende bestemmelser for Arresø nævnes det, at al jagt på søen er forbudt, bortset fra jagt- og vildtplejeforanstaltninger. Derimod er jagt ikke nævnt i forslag til den nye bekendtgørelse. Det er i den forbindelse oplyst af Naturstyrelsen, at der ikke drives jagt på de af styrelsens søer, der er større end 2 ha, og derfor drives der ikke jagt på Arresø. Af denne grund er jagt ikke nævnt ved gennemgangen af arterne anført på udpegningsgrundlaget. Men som oplysning til de mennesker der færdes i og omkring søen og til lodsejere, der har jord op til Arresø, kunne det overvejes at anføre at jagt fortsat ikke er tilladt med undtagelse af jagt- og vildtplejeforanstaltninger.

6 Referencer

- Christensen, R. 2010. Havørn. Fugleåret 2010, s. 63.
- Eskildsen, J. 1984. Færdsel og fugle på Ringkøbing Fjord. Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen.
- Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. Gads Forlag.
- Kirby, J., Davidson, N., Giles, N., Owen, M. & Spray, C. 2004. Waterbirds & Wetlands, Recreational Handbook. Wildfowl & Wetlands Trust and North-umbrian Water.
- Laursen, K., Kahlert, J. & Frikke, J. 2005. Factors affecting escape distance of staging waterbirds. *Wildlife Biology* 11: 13-19.
- Laursen, K. & Holm, T.E. 2011. Forstyrrelse af fugle ved menneskelig færdsel – en oversigtsartikel. *Dansk Ornitologisk Forenings tidsskrift* 105. 127-138.
- Lykkebo, J. 2011. Havørn, Alsøderup Enge. Fugleåret 2010, s. 220.
- Madsen, J. 2002. Effekt af lystfiskeri på overvintrende troldænder i Store Kattinge Sø. Faglig rapport fra DMU, nr. 397. Danmarks Miljøundersøgelser.
- Madsen, J., Madsen, A.B. & Petersen, I.K. 1999. Indpasning af rekreative aktiviteter i forhold til fugleliv og odder i Skjern Å Naturprojekt – en biologisk udredning. Faglig rapport fra DMU, nr. 275. Danmarks Miljøundersøgelser.
- Novrup, L. 2011a. Fiskeørn i Danmark 2010. Fugleåret 2010, s. 225.
- Novrup, L. 2011b. Fiskeørn. Fugleåret 2010, s. 66.
- Natura 2000-plan 2011. Natura 2000-plan 2010-2015, Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose. Miljøministeriet. Naturstyrelsen.
- Pedersen L. 2011. Årsberetning fra Projekt Ørn 2010. Fugleåret 2010, s. 213-223.
- Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Madsen, J. & Bregnballe, T. 2006. Conservation status of bird species in Denmark covered by the EU Wild Birds Directive. NERI Technical Report, No. 570. National Environmental Research Institute.
- Pihl, S., Clausen, P., Petersen, I.K., Nielsen, R.D., Laursen, K., Bregnballe, T., Holm, T.E. & Søgaard, B. in press. Fugle 2004-2011, NOVANA. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. Aarhus Universitet.
- Ruddock & Whitfield D.P. 2007. A Review of Disturbance Distances in Selected Bird Species. Report from Natural Research Ltd. to Scottish Natural Heritage.
- Søgaard, B., Skov, F., Erjæns, R., Nielsen, K.-E., Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Bregnballe, T., m.fl. 2005. Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Faglig rapport fra DMU, nr. 457. Danmarks Miljøundersøgelser.

White, G., Purps, J, & Alsbury 2006. The Bittern in Europe: a guide to species and habitat management. The RSPB, Sandy.